

אך עדיין אין תשובה מוסמכת לשאלה:

ביצוצות?

הסברו: העיראקים היו כה עסוקים עם הדג השמן תגרי, שהוא הצליח לשכנעם כי אינו אלא סתם בחור יהודי, אשר פגש את תגרי באקראי, מכלי לדעת את זהותו האמיתית.

מכל מקום, שעה שראש המחתרת בן-פורת עזב את משרדי הבולשת — אחרי שעונה שם — נתפסו בזה אחר זה כמה מבעלי התפקידים החשובים ביותר של הרשת. הסברו של בן-פורת: כל פעיל שנעצר עונה קשות. מדי פעם נשבר מישורו, שהוביל את הבולשת לפעילים אחרים. שלום צאלה, למשל, הוביל אותה אל מחסני-הנשק של הרשת בעיראק, אשר הוא היה אחראי עליהם.

★ ★ ★

הפצצות והעליה

הבולשת העיראקית היתה מעוניינת בחשיפת הרשת הישראלית. אבל לא היה זה עניינה היחיד. היא כיוונה את חקירותיה גם לכיוון מעשי ובווער: מי הטיל את הפצצות ליד מקומות-ריכוז של יהודים?

לגבי פצצות אלה יש שתי תיאוריות: זו של בן-פורת, הטוען כי חברי מפלגת אל-איסתיקאל האופוזיציונית והאנטי-יהודית הטילו את הפצצות, כחלק ממסע אנטי-יהודי ואנטי-יממסלתי; והתיאוריה השנייה, שהסתמכה על מימצאי המישפט הצבאי ש נערך לעצורי הרשת, ועל הודאותיהם של כמה מן העצורים. תיאוריה זו אומרת, כי הפצצות הוטלו על-ידי אנשי הרשת הישראלית.

בשתי התיאוריות, קשורה הטלת הפצצות עם תהליך עלייתם ארצה של יהודי עיראק, בשנים 1950-1951. על כן כדאי לזכור כי קצרה את הרקע:

● ב'2 במאוס 1950 העבירו בתי-הגב' חרים העיראקיים, במהירות-שיא ובסודיות

אלוויה

„צריך לתת תשובה“

מוחלטת, חוק המתיר ליהודי עיראק לחתור על נתינותם כדי להגר לישראל.

● במשך חודש ימים לא היתה כמעט שום היענות מצד יהודים. רק בודדים נרשמו לעליה.

● ב'9 באפריל 1950, בשמיני של פסח, הוטל רימון-הפחזה על בית-קפה, בו הצטופו פו יהודים חוגגים. באותו לילה הפיצה ה' תנועה כרוז בערבית, בבתי-הכנסת של בגדאד, הקורא לעליה המונית. למחרת החד' לה הסתערות המונית על לישכות הרישום לעליה.

● ב'10 במאי 1950 נזרקה פצצה שניה, על בית-מסחר למכוניות, שהיה שייך ליהודי. קצב ההרשמה, שהואט במשך החודש, גבר במידה ניכרת.

● ב'14 בינואר 1951 התפוצצה פצצה

ליד בית-הכנסת מסעודה שמשוב. מקום זה שימש תחנת-ריכוז לכל העולים, ומשם יצאו האוטובוסים לשדה-התעופה. אלפי יהודים נמצאו שם יומם ולילה. הפצצה פגעה ב-25 איש, הרגה ילד יהודי בן 11. שניים מן הפצועים מתו לאחר מכן. הרישום לעליה, שהקיף כבר אז כ-90 אלף מבין 130 אלף יהודי עיראק, קיבל תנופה מהחודשת, היסטורית.

● ב'9 בפברואר 1951, שבועיים בלבד לפני תום המועד שנקבע לרישום, הוטלה פצצה נוספת, הפעם על הספרייה של שרותי ההסברה האמריקאיים. פצצה זו התקבלה על-ידי יהודי עיראק כאזהרה אחרונה להזדרז ולהירשם לעליה.

★ ★ ★

פתח רחב לתמיהה

ב מחנות העולים ובמעברות, בהם נדחסו 130 אלף העולים מעיראק, דיברו רק בלחש על הפצצות. הגירסה שאליה נטו רבים מבין העולים: אנשי הרשת הטילו את הפצצות בכוחה, כדי להבהיל את יהודי עיראק ולדחוף אותם לעלות. וזהי גירסת „הציונות האכזרית“.

מספר עורכי-דין עיראקיים, שעקבו בשעתו אחרי מהלך המישפט הצבאי בו נדונו צאלה ובצרי לתלייה, ויהודה תגרי למאסר עולם, היו מוכנים אף הם לקבל את הגירסה, כי מסקנת מישפט זה היתה נכונה, וכי הפצצות אמנם הוטלו בידי אנשי המחתרת. הם הסתייגו בכל התייפות משיטות העינויים והחקירה של הבולשת העיראקית, אך סברו שההליכים המשפטיים עצמם לא היו מזויזים פים.

בזאת הצטרפו, למעשה, לטענותיו של תושב אוריהודה כדורי אלוויה. אלוויה, אחד מראשי מפא"י המקומיים ומתנגדו של בן-פורת אישר-פיי, שלח מכתב ברוח זו לראש הממשלה ולשר המשפטים, דרש מהם לקיים חקירה מוסמכת בפרשה כולה. כאשר הביע את תקוותו כי בן-פורת יתבע אותו לדין, השיב ראש-המחתרת לשעבר: „אני לא אגיש משפט נגד דגרי רקק“.

אולם לא רק אלוויה העלה טענות כאלה. קודמו של בן-פורת בתפקיד זה, ח"כ אחי דות-העבודה מרכי ביבי, גם הוא פתח פתח נרחב לתמיהה. בשיחה שפורסמה השבוע בלמרחב, הוצגה לפניו השאלה: מי הטיל את הפצצות ולשם מה? השיב ביבי: „לא אוכל עתה להביע דעתי בנוקדה זו. קיימות גירסאות ועדויות שונות, ולעתים סותרות. ה' דברים נבדקו, אך לא פורסמו עד כה ברבים, ומן הראוי שיתפרסמו היום“.

★ ★ ★

מישהו היה צריך לפעול

אחד שלא הסתתר אחרי גוססאות מעורפלות היה שמעון מנדס, שפירסם מאמר בהארץ תחת הכותרת העליה מעיראק וממשלת ישראל. מנדס, המתמחה בתולדות יהדות עיראק, והמחבר תיזה לדוקטוראט בנושא זה באוניברסיטת ירושלים, כתב: „פני ממשלת ישראל עמדה האפשרות ל' הציל כ-130 אלף יהודים ולשפר את מצבה הדמוגרפי. יהדות עיראק עמדה באותם ה' ימים בפני שוקת שבורה של מנהיגות... בין שלא ידעו מה לעשות ובין שלא אבו להסתכן באחריות ליוזמה כלשהי, נשארו מנהיגי הקהילה דוממים. מישהו היה צריך לפעול. והוא פעל את הפעולה המתאימה בזמן הנכון. שכן רק פעולה כמו העסק הביש היתה מעלה אותם ארצה.“

לכל בר-בירב המצוי במקצת אצל ה' פוליטיקה בכלל, ועוקב אחר התפתחות המדינה בפרט, ידוע העסק הביש מזמן. אלא שאין כל אחד כזה רואה בזאת עסק בישי. בכינוי פעולה זו עסק ביש יש עוול לודי ב'גוריון' וחילול זכרם של שלום צאלה ויוסף בצרי...“

וכך שוב ניצבו שתי הגירסות, זו מול זו, אינו מהן נכונה? ממשלת ישראל חייבת לתת תשובה ברורה. לפחות למען השניים, אשר בעוד שבועיים יוסר הלוט מעל האגוד' טה לזכרם.

במדינה

(המשך מעמוד 12)

מניעת הסתננות (המחייב שיפוט צבאי), ו' אולי גם עבירה על חוקי הרישוי. היועץ המשפטי נמנע מהגשת משפט, על פי הסעיף 65 לחוק סדר הדין הפלילי, הקובע: „ראה התובע, (אחרי) שהועבר אליו חומר המקירה, שהראיות מספיקות לאישום“

כתב רוזנטל עונש סמלי

אדם פלוני, יעמידו לדין — זולת אם היה סבור שאין במשפט עניין לציבור.“ היועץ קבע שאין בהעמדתו לדין של נתן עניין לציבור, מכיוון ש,המניע למעשהו של נתן היה אמונתו הכנה שיוכל לקרב את השלום.“

עונש פימלי. טוען רוזנטל, כסוף-השיעור: בקבלו נימוק זה, קבע היועץ המשפטי הלכה משפטית חדשה, היינו שכונתו ה' טובה של העבריין פוטר אתו מאישום פלילי. על פי נימוק זה, יוכלו עבריניים רבים — בשטחים רבים — להבוע את אי העמדתם לדין.

מי קובע את טיב כוונותיו ואמונותיו של העבריין? לפי תקדים זה: היועץ ה' משפטי, שהוא סקיד ממשלת. רוזנטל משפטן שעבד במקצוע זה ב' גרמניה, סבור כי זהו תקדים מסוכן. טוען הוא: על היועץ היה להעמיד את נתן לדין, להניח לבית-המשפט לברר את הפרשה ולקבוע אם אמנם עבר נתן עבירות, אם היו לו שותפים בעבירות אלה, ואם גורמים ממשלתיים נהגו ברשלנות לפני הטיסה. ל' אחר מכן יכול היה היועץ המשפטי, אם מצא זאת לנכון, לדרוש עונש סמלי בלבד — או לבקש אפילו את זיכוי הנאשם.

רוזנטל, שדיעותיו על עניינים משפטיים נשמעים ונקראים בכבוד על-ידי רוב חברי הכנסת, המודים כי הוא עולה עליהם בשטח זה, חוזר בסיכום דבריו על דיעה שהשמיע לא פעם: שבכלל יש לשלול מן היועץ המשפטי את הסמכות להחליט אם יועמד מישהו לדין או לא. לדעתו, יש לחייב את היועץ המשפטי להגיש משפט נגד כל אדם שיש הוכחות לכאורה כי עבר עבירה — ולהניח את כל השאר לבית-המשפט, כי מקובל בארצות יבשת אירופה.

מושבים

חברים מגלים

המלחמה בין מצדדי חוקי-המושבים לבין מתנגדיהם, אינה עניין פוליטי בלבד. כי חברי המושבים, היוצאים למלחמה איש נגד רעהו, מוכנים להשתמש בכל האמצעים. אחד מהם: להוציא לאור דברים שהחוקו בסוד במשך שנים וניצול הגילויים, כנשק נגד הצד השני.

לא הכל לבן. דוגמה בולטת לכך מהווה מושב בית-אלעזרי, שליד גדרה. היה זה אחד המושבים הראשונים שהוקמו אחרי ה' קמת המדינה, והוא היה אחד היישובים המשוגשים ביותר בסביבה. על-פי רישומי משרד החקלאות עוסקים כל חברי המשק (המשך בעמוד 16)

חברי תנועת העולם הזה — כוח חדש ואוהדיה מוזמנים להשתתף בפעולות אלה:

בפתח-תקווה

ביום ה' 2 ביוני, בשעה 8.30 בערב, באולם אורלי, רחוב ברוך הירש 21, אסיפת כינון של החטיבה האזורית, בהשתתפות:

שלום כהן

שירצה על:

מה נעשה עד הבחירות?

בחיפה

ביום ה' 2 ביוני, בשעה 8 בערב, בקפה גן העיר (ליד מסעדת איסכנדר) ייערך מיפגש של חברי החטיבה האזורית.

בנהריה

ביום ה' 3 ביוני, בשעה 9 בערב, ייערך חוג-בית אצל אלפרד רולף, שביל ה' איילה 3, (כניסה מרחוב סוקולוב 58), נהריה.

דויד ארנפלד

ירצה על:

ישראל והערבים

בתל-אביב

ביום א' 5 ביוני, בשעה 8 בערב, במשרדי מערכת העולם הזה, רחוב גליקסון 8, יתקיים המשך הייכוח בנושא:

שלום ישראל-ערב

בהשתתפות:

דויד ארנפלד

ומחמוד דסוקי

בראשון-לציון

ביום ו' 10 ביוני, בשעה 9 בערב, יתקיים חוג-בית בהשתתפות:

מרדכי ברודאי

(חבר קבוצת-הדין לענייני כלכלה),

על הנושא:

אבטלה

ותיכנון כלכלי

החוג יתקיים בבית חרות יהל, רחוב הרצל העברי 6, ראשון-לציון.

ברמת-השרון

ביום ו' 10 ביוני, בשעה 9 בערב, תתקיים:

פגישה ליד המדורה

ברחוב הנוטר (על המיגרש מול בית הקומות), בהשתתפות:

שלום כהן

ועוד צבי גילאון.